קבלן [א]הוה הניחא למאן דאמר קבלן אע"ג דלית ליה נכסים ללוה משתעבד אלא למ"ד אית ליה משתעבד לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר איבעית אימא רב הונא הוה ליה ואישתדוף ואיבעית אימא [ב]אבא לגביה בריה שעבודה משעבד נפשיה (א) דאיתמר [ג]ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד קבלן דבעל חוב דברי הכל משתעבד ערב דבעל חוב וקבלן דכתובה פליגי איכא למאן דאמר אית ליה נכסי ללוה משתעבד לית ליה לא משתעבד ואיכא למאן דאמר אע"ג דלית ליה משתעבד והלכתא בכולהו [ד]אע"ג דלית ליה (ב) נמי משתעבד לבר מערב דכתובה דאע"ג [ה]דאית ליה לא משתעבד מ"ט מצוה קעביד ולא מידי (ג) [ו]חסריה ההוא גברא דזבנינהו לנכסיה וקא גרשה לדביתהו שלחה רב יוסף בריה דרבא לקמיה דרב פפא ערב תנן הקדש תנן לוקח מהו אמר ליה [ז]תנא כי רוכלא ניחשיב וניזיל נהרדעי אמרי דתנן תנן דלא תנן לא תנן אמר רב משרשיא מאי (ד) טעמא דנהרדעי בשלמא הקדש משום ריוח דהקדש ערב נמי מצוה הוא דעבד ולאו מידי (ה) חסריה אלא לוקח [ח]מכדי מידע ידע דכל חד וחד איכא עליה כתובה אמאי ניזיל וניזבון איהו הוא דאפסיד אנפשיה:

מתני' [ט]המקדיש נכסיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב אין האשה יכולה לגבות כתובתה מן ההקדש ולא ב"ח את חובו אלא הפודה [י]פודה ע"מ ליתן לאשה (ו) בכתובתה ולבעל חוב את (ז) חובו [כ]הקדיש (ח) תשעים מנה והיה חובו מאה מנה [ל]מוסיף עוד דינר ופודה את הנכסים האלו על מנת ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב את חובו: **גמ'** למה לי למימר הפודה פודה [מ]משום דר' אבהו דא"ר אבהו [נ]שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון (ט) מתניתין דלא כרבן שמעון בן גמליאל דתניא [ס]רשב"ג אומר אם היה חובו כנגד הקדשו פודה (י) ואם לאו אינו פודה ורבנן עד כמה אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת (יא) עד פלגא:

מתני' [ע]אע"פ שאמרו [פ]חייבי ערכין ממשכנין (יב) אותו נותנין לו מזון שלשים יום וכסות שנים עשר חדש [צ]מטה מוצעת וסנדליו ותפליו לו אבל לא לאשתו ולבניו אם היה [ק]אומן נותן לו שני כלי אומנות מכל מין ומין חרש נותנין לו שני (יג) [ר]מעצדין ושני מגירות [ש]רבי (יד) אליעזר אומר אם היה איכר נותן לו צמדו חמר נותן לו חמורו היה לו מין אחד מרובה ומין אחד מועט אין (טו) אומר למכור את המרובה וליקח מן המועט אלא נותנין לו שני מינין מן המרובה וכל שיש לו מן המועט [ת]המקדיש נכסיו מעלין לו תפיליו: **גמ'** מאי טעמא דאמר קרא

ואם

קבלן הוה. שהתפיסה רב הונא מטלטלי לכתובתה והיא השלימתו לאביו והייתו קבלן שנושא ונותן ביד: **אי לית ליה.** נכסי ללוה בשעת הלואה לא משתעבד ערב כאמירתו דכיון דאין לו ממה ליפרע מן הלוה לא גמר ומשעבד נפשיה: **דאיתמר.** לעיל קאי דאמרן הניחא למ"ד קבלן וכו': **ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד.** דמלוה קא עביד לזווגם ולא מידי מחסר לה דהא לא (טו) יהיבלה זוזי: **ולא מידי חסרה** גרסינן: **ערב תנן.** דחיישינן שמא יעשו קנוניא עליו וידור הנאה: **לוקח מהו.** מי חיישינן לקנוניא שלאחר שתטרוף זו קרקע מן הלוקח יחזירנה וידור הנאה: **כרוכלא ליחשוב וליזיל.** כסוחר זה שמונה מעותיו. כלומר תנא הני והוא הדין ללוקח: **ניזיל וניזבון.** בתמיה וכי היה לו לקנות: **מתני' והיתה עליו כתובת אשה.** (א) שקדמו גירושין להקדש דליכא קינוניא: **אלא הפודה פודה.** בעלים פודין אותן מן ההקדש בזול בדינר או בדבר מועט על מנת לשלם דודאי לא חייל עלייהו הקדש שהרי אינו שלו והאי דבר מועט משום גזירה הוא כדמפרש בגמרא: **מוסיף עוד דינר.** בעל חוב יוסיף עוד להלוותו דינר לזה ופודה את הנכסים האלו: **גמ' למה לי למימר הפודה פודה.** תשקול אשה ובעל חוב בלא פדיון דהא לא חל הקדש עלייהו (יז) ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו: **דרבי אבהו.** כפ' בתרא (לקמן לג.): (יח) **אם חובו כנגד הקדישו פודה.** בדבר מועט כדאמרן (ב) (יט) השתא ליכא למימר כי אוזפיה מעיקרא אדעתא למיגביה מהנך נכסי אוזפיה. ואי לאו דחובו יותר מהקדישו לאו אדעתא דהכי אוזפיה אלא המוני (כ) מהמניה הלכך לא גבי מהקדש. ל"א ואם לאו אינו פודה אלא בלא פדיון יקח והלשון שמעתי והוא עיקר: **ורבנן עד כמה.** סבירא להו דלאדעתא דהני נכסי אוזפיה: **עד פלגא.** (כא) אבל בציר מפלגא לא: **מתני' ממשכנין אותו.** גזבר נכנס לבתיהן ונוטל בעל כרחן: מזון וכסות ומטה (כב) ותפילין אכולהו מסיירין לו מעות לקנותן אם אין לו: **מכל מין ומין.** שיש (לו) אומנות שצריכה ד' וחמש כלים: **מעצדין.** דלדור"ש. מגירה שייג"א סכין מלא פגימות וחותך מהר כעין שיש לעושי מסריקות: **צמדו.** צמד בקר (כג) הן כלי אומנותו: **מין אחד מרובה ומין אחד מועט.** כגון ג' מעצדים ומגירה אחת נותן שנים מן המרובה והשלישית לגזבר: **וכל שיש לו מן המועט.** כמה שיש לו ולא זבנינא ליה אחריתי דכי היכי דעד השתא הוה סגי ליה בהכי השתא נמי תיסגי ליה: **המקדיש נכסיו.** תפילין בכלל נכסיו: **מעלין לו** (כד) **תפליו.** ופודה אותן:

גמ'

ערב תנן הקדש תנן לוקח מהו. תימה לרבי וכי לא ידע שבכל הש"ס לאשה גובה כתובתה מן הלקוחות (כה) ונהרדעי דאמרי נמי לא גביא אמאי אינה גובה מן הלקוחות ושמא י"ל שמכר נכסיו וגירשה מיד לכך היה חושש משום קינוניא אבל אם היה המכר קודם הרבה מן הגירושין שגירשה לאחר זמן לא הייתו חוששין מן הקנוניא: **הפודה** פודה. לפרש"י משמע דהיינו האי דמפרש אחר כך הקדיש תשעים והיה חובו מנה מוסיף עוד דינר ואין הלשון משמע כן לפיכך נראה לפרש דהכא איירי שאין נחוב כנגד הנכסים אלא איירי כגון הקדיש מאה והיה בחובו נ' מנה וה"פ הפודה כל הרוצה לפדות יפדה מן ההקדש ויתן כנגד המותר שהנכסים יתירים על החוב ויאלו כל הנכסים לחולין ע"י כך שהרי כנגד החוב לא חל ההקדש והיה נראה שפדה הכל ולא אמרי' שילא הקדש בלא פדיון והפודה יתן לאשה כתובתה או לבעל חוב: **מוסיף** עוד דינר כו'. פירש"י בעל חוב יוסיף להלוותו דינר ופודה הנכסים האלו משמע לפירושו שהבעל חוב עצמו פודה ואין לשון המשנה משמע כן דקתני על מנת ליתן כו' לכן נראה לפרש שהלוה יוסיף להלוותו (ד) עוד דינר ופודה הנכסים האלו כדי ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב חובו: **משום** דר' אבהו. מכאן מביא רש"י (ה) ראייה דהא דאמר רבא (כתובות דף נט:) הקדש מפקיע מידי שיעבוד דוקא הקדש דקדושת הגוף דחמיר אבל קדושת דמים לא דהא הכא דמן (ט) הדין אין הקדש חל על הנכסים כיון דמשועבדים הם ואין צריך פדיון אלא משום דר' אבהו שלא יאמרו כו' ופסק ביד מורי אם הלוה אין לו כי אם מטלטלין דהיינו קדושת דמים והקדישן הלוה אם יחול הקדש אם לא דודאי אם מכרן המכר מכר ולא יתפוס המלוה מיד הלוקח לפי שאין שיעבוד המלוה על המטלטלין אבל הקדש ספק הוא אם יחול עליהן ואין להוכיח מהא דפרש"י אהא דאמר רבא (ב"ק דף לג:) עשה שורו אפותיקי והקדישו אין ב"ח גובה הימנו דדוקא קדושת הגוף הוא דמפקיע מידי שיעבוד אבל קדושת דמים לא משמע אפי' מטלטלין אין הקדש חל עלייהו אם הוא קדושת דמים אין זו ראייה דאפשר להעמידה כגון שהקנה למלוה מטלטלי אגב מקרקעי דהכ"ג חל שיעבוד המלוה על המטלטלין כדאיתא פ' חזקת הבתים (ב"ב מד:) ואפי' מן הלוקח יגבה (ו) ונראה דמתני' איירי בכל נכסי בין מקרקעי בין ממטלטלי וקאמר דלא יחול ההקדש ואין צריכין פדיון אלא משום דר' אבהו (ז): **ואם** לאו אינו פודה. פירש רש"י ואם לאו דחובו יותר מהקדישו לאו אדעתא דהכי אוזפיה ליה עליו הלכך לא גבי מהקדש ל"א ואם לאו אינו פודה אלא בלא פדיון יקח והלשון שמעתי והוא עיקר עכ"ל אבל בתוספתא דמכילתין משמע כלישנא בתרא דתני בהדיא ואם לאו אין הקדשו כלום: **עד** פלגא. יש ליישנו כשתי לשונות דכיון שאינו (ח) שוה אלא בציר מפלגא ודאי לאו אדעתא דהכי אוזפיה וללישנא בתרא כיון דהחוב טפי מפלגא לא חל הקדש עליו ולא שייך שמא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון:

אין

עין משפט נר מצוה

יח א ב מיי' פכ"ה מהלכות מלוה ולוה הלכה ו ועיין בהשגות ובמ"מ ובפי"ז מהלכות אישות הלכה ט טוש"ע אה"ע סי' קב סעיף ו ז:

יט ג מיי' פכ"ה מהלכות מלוה הל' ב טוש"ע ח"מ סי' קכט סעיף ב:

כ ד מיי' שם הלכה ו ופי"ז מהלכות אישות הלכה ט ועי' בהשגות ובמ"מ טוש"ע אה"ע סי' קב סעיף ו:

כא ה מיי' פי"ז מהלכות אישות הלכה י טור ש"ע שם סעיף ט:

כב ו מיי' פ"ז מהלכות ערכין הלכה יד:

כג ז ח מיי' שם הלכה טז:

כד ט מיי' פ"ג מהל' ערכין הלכה [יד] טו [וער' אלפס ב"מ פרק ט דף קלו.]:

כה י מיי' שם הלכה יז:

כ [מיי' פ"ו שם הל"ג]:

לעזי רש"י

דלדור"ש [דולדויר"א]. מעצד (מעין גרזן).
שייג"א [שיר"א]. משור.

רבינו גרשום

כדאמר לקמן: קבלן הוה. כגון שהתפיסה לה בעלה כתובה בשעת נשואיה והיא נתנה לחמיה והוא האמין לבנו ולכך היה משועבד א"נ שאמר לה חמיה תן לבעליך ואני קבלן: אע"ג דלית ליה נכסי ללוה. בשעת קבלנות משעבד עצמו במקומו הלכך יכולה לגבות כתובה מחמיה: מאי איכא למימר. דקא ס"ד דרב הונא לא הוו ליה נכסי בשעה (שנעשה) אביו קבלן ולא נשתעבד. ואיבעית אימא אבא לגבי בריה משעביד נפשיה למיהוי קבלן ואע"ג דלית נכסי לבנו: [קבלן דב"ח. דאמר למלוה תן לו ואני קבלן: דברי הכל משתעבד. דנעשה כמו שקבל מיד המלוה הממון]: מצוה היא דעבד. שנזקק להשיאן לזווגן ולא מידי חסרה [לאשה] שלא קבל מידה כלום אלא דבור בעלמא אמר לה: ההוא גברא דזבינהו לנכסיה. בלא דעת אשתו: [וקא גרשה לדביתהו. והיתה רוצה לגבות כתובה מן הלקוחות: ערב תנן המגרש תנן הקדש תנן. שצריך להדירה הנאה דחיישינן שמא עשו קנוניא: לוקח מהו. מי צריך מוכר המגרש להדירה הנאה דחיישינן שמא עשו קנוניא על הלקוחות: תנא כי רוכלא כו'. כלומר ה"ה ללוקח: דלא תנן לא תנן. לוקח שלא שנינו שיהא צריך להדירה אין מדירה]: משום רווחא דהקדש. נזקקין להדירה: ערב נמי משום דמצוה עבד. שזוונן משום הכי נזקקין להדירה שלא [יהא] אדם נמנע מלעשות מצוה: דכל חד וחד. שהוא נשוי מידע ידע דנכסיו משועבדין לכתובת אשתו אמאי זבין האי לוקח שלא מדעת אשתו הלכך אין נזקקין להדירה: אין האשה יכולה לגבות כתובתה מן ההקדש. להרי"א דאין הקדש יוצא בלא פדיון והקדש נמי לא חייל עלייהו דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו: אלא הפודה פודה כו' כלומר הרוצה לפדות אלו נכסים יכול לפדות בדבר מועט על מנת ליתן לאשה כתובתה כו' וכיצד פודה בדבר מועט הקדיש בצ' מנה והיה חובו ק' מנה מוסיף הב"ח עוד דינר ופודה את ההקדש באותו דינר ע"מ כו' אע"ג דאיכא למימר הואיל ולא הוי כנגד חובו לא ליפוק לחולין: ואם לא היה חובו כנגד הקדשו שחובו היה יותר אינו פודה הואיל דצריך להמתין שאין לו מהיכן לגבות אותו מותר הכי נמי ימתין מכל החוב עד שיהא לו ללוה נכסים אחרים ואינו גובה כלום מן ההקדש: ורבנן. דמתני': עד כמה. כלומר כמה יהא הקדש פחות מחובו שישאי ב"ח להוסיף לו דינר וליטלו: עד פלגא. עד שיהא ההקדש אפילו כנגד מחצית חובו אבל אם הוא פחות מחצי חובו הואיל וצריך להמתין (מן) רוב חובו ימתין לכל החוב עד שיהא ללוה ויניח להקדש את שלו: [לו נותנין כסות ומזון אבל לא לאשתו ולא לבניו: מעצדין. טרידרש: צמדו צמד של שוורים: היה לו מין אחד מרובה. כגון שהיה לו הרבה מעצדין וממין אחד מועט כגון שאין לו אלא מגירה אחת אין אומרים ימכור מן המעצדין שיש לו הרבה ויקח לו מן המועט כדי שיהו לו שתי מגירות: וכל שיש לו מן המועט. כלומר אין מוסיפין לו מן המועט אלא יתנו לו אותו עצמו ולא יותר הואיל ולא היה קודם לכן אלא אחד: מעלין לו תפיליו. נוטלין ממנו תפיליו שאף הן קרוי נכסים]:

מסורת הש"ס

א) גיטין מט: ב"ב קעד:, ב) [נ"ל חסריה], ג) [גיטין לג. וש"נ], ד) פסחים לא., ה) [ב"ק לג:], ו) [לקמן לג.], ז) [תוס' פ"ד ה"ג], ח) [לעיל כא.], ט) [עי' תוס' ב"מ קיג: ד"ה מטה], י) נ"ל מעלדין, כ) [לעיל יח.], ל) ב"ק קב: ב"ב קנא., מ) רש"ק גרס ירד פסח לאמר, נ) [נדל"ל ללוות], ס) [כפסחים לא. וכספר דוכתין], ע) [משמע דמן ל"ק], פ) [ועי' היטב תוס' גיטין מ: ד"ה הקדש ותוס' ב"ב מד: ד"ה שורין], צ) [שוה אלא פלגא ודאי ל"ק].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והיתה וכו' אשה כגון שקדמו: (ב) ד"ה אם חובו וכו' דהשתא וכו' לאו אדעתא דהני נכסי אוזפיה אלא המוני הימניה:

מוסף רש"י

ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד. הלא לערב בעלמא הוא ועוד לאו מידי חסרה שלא הוציאה כלום מסלה (גיטין מט:). קבלן דבעל חוב. תרתי לחובא איכא, חדא דקבלן הוא ועוד דחסריה ממונא (שם נ.). לית ליה לא משתעבד. דלא גמר בלבו לשעבד נפשיה ואינו אלא פטומי מילי בעלמא להפסיד (רשב"ם ב"ב קעד.). מצוה קעביד. המשדך בזיווגן אין דעתו לפרוע הערבות, אבל מתכוין לזווגן, שע"י ערבות זו מתרלין ולא מידי חסרה לאשה, דהא עד למיתב מן לי ולטובתה נתכוין (שם). כי רוכלא. רוכל, מוכר צרורות של בשמים (גיטין לג.) דמחזר על העיירות בפרגמטיא שלו והולך ומכריז ומונה יש לו מחטין וטבעות וקערות, ה"נ ליחשב וליזיל (ויקרא כא.). מוסיף עוד דינר. דבלאתו דינר יכול לפדות אפילו שוה אלף זוז (נדרים פו:) מוסיף מלוה זה על הלואתו דינר, ופודה את הנכסים האלו. מיד הקדש בדינר זה ויטלם בחובו, ולאע"ג דאמר רבא (כתובות נט:) הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד, דוקא קדושת הגוף קאמר רבא, כגון קונמות או בהמה לקרבן או כנגד שפירשו על המת, כי הכיא דינאות (פו:) גבי אינטלא דמילתא דפירשיה יתמי אמיתנא, דהוה משתעבד לכתובת האשה דאמר רבא קניא מיתנא, אבל קדושת דמים לא אמרינן (פסחים לא.). שלא יאמרו כו'. גזירה שמא יאמרו הקדש נמי יוצא לחולין בלא פדיון (ב"ק קב.). חייבי ערכין ממשכנין אותן. דכיון דלאו לכפרה אתי משהי ליה (שם ח.). נותן לו צמדו. צמד בקר דהיא פרנסתו (לעיל יח.). מעלין לו תפיליו. ולוה המעות ויתן בשבילם להקדש. מעלין, שמין (ב"ק קב:) כלומר אף תפילין הקדש ומעלין לו בדמים ופודן כשווייתן (רשב"ם ב"ב קמא.).

שיטה מקובצת

א] דאתמר ס"א אתמר: ב] ליה נכסי משתעבד חיבת נמי נמחק: ג] מידי חסרה אות י' נמחק: ד] מאי טעמיה אות א' נמחק: ה] מידי חסרה אות י' נמחק: ו] לאשה כתובתה אות ב' נמחק: ז] חובו. גליון נראה מדלא אמר מוסיף דינר אלא בסיפא משמע דרישא לא צריך ומיירי שהנכסים שהקדיש הם יתירים על הכתובה והחוב הלכך הפודה פודה כל הנכסים ע"מ ליתן לאשה כתובתה ולבע"ח את חובו ומותר הדמים יתן להקדש ואין צריך להוסיף דינר [illegible]

[illegible]

ולא שייך למימר שמא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון כיון שהחוב מרובה מן הנכסים וכולן משועבדים לחובו. הרא"ש ז"ל בתוספותיו: יא] [illegible]
קיים המקח לפר"ח הלכך יש לחוש שיהו סבורין שצריך פדיון שאין זה יותר משוה בשוה ויתמהו אם לא יפדהו כלל אף אם יודעים שאין [illegible]
מעצדין: יד] רבי אלעזר: טו] אין אומרים לו למכור מן המרובה וליקח לו מן המועט: טז] קא יהבא זוזי אות י' נמחק: יז] עלייהו דאין אדם [illegible]
אלא פלגא דיש לך אדם עשיר שקונה קרקע פי שנים בשויה אבל: כב] מטה וסנדליו ותפילין: כג] בקר [illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones